

NIEUWSBRIEF maart 2018

Voorwoord

De gemeente Oirschot laat onderzoek verrichten om een *businessplan* op te stellen voor het raadhuis. Het raadhuis wordt de *Brandstore* waarin de *hospitality* en *marketing*functie van *Visit Oirschot* tot uitdrukking worden gebracht. Over het Engelse idioom waarvan de gemeente zich bedient, werden tijdens de jaarvergadering van onze Heemkundekring al terecht vragen gesteld, maar bij de toekomst van het raadhuis willen we uiteraard graag betrokken worden.

De bestuurders van Oirschot besloten in 1513 een raadhuis te bouwen: *schoen, verheven van stenen ende hout*. Het is het symbool van de grandeur van het Oirschot uit die tijd: de hoofdplaats van Kempenland. De Oirschotse schepenen waren bepaald niet bescheiden. Oirschot was belangrijk, en dat mocht iedereen weten. In 1740 deden ze zelfs een (vergeefse) poging om het tracé van de steenweg van 's-Hertogenbosch naar Luik (de huidige A2) over de kern van Oirschot te verleggen.

Ambitie is een *self fulfilling prophecy*. Om Oirschot op de kaart te zetten is het nodig dat de huidige bestuurders de houding van hun voorgangers uit de zestiende en zeventiende eeuw aannemen. Het raadhuis moet blijvend worden opengesteld voor het publiek. Gekeken moet worden naar nieuwe gebruiksmogelijkheden en elke beperking (zoals toegankelijkheid van de zolderverdieping) moet worden opgeruimd. Niet bang maar met lef. Zodat de grootsheid van het Oirschot van toen ook vandaag beleefd kan worden.

Anton Neggers
Voorzitter

15 maart 2018 Lezing Heemkundekring in café 't Vrijthof 'Joden in de Meierij en Oirschot' door Margrietha Prins-Afman

Op donderdag 15 maart a.s. is Margrietha Prins-Afman te gast bij de Heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' in café 't Vrijthof. Mevrouw Prins is voormalig gemeenteraadslid in Sint-Oedenrode en voormalig Statenlid voor de VVD in Noord-Brabant. Ze heeft diverse publicaties over de geschiedenis van de Joden in de Meierij op haar naam staan.

Tot aan 1796 worden de joden in ons land door de bestuurders en burgers als een aparte groep gezien. Met de burgerlijke gelijkstelling in 1796 komt een einde aan de relatieve zelfstandigheid van de joodse gemeenschap en aan de rechtsongelijkheid die tussen de joden en de andere burgers van de Republiek bestaat. Een citaat uit een decreet van 2 september 1796 luidt: *"Geen Jood zal worden uitgesloten van eenige rechten of voordelen, die aan het Bataafsche burgerrecht verknocht zijn"*. In een aantal gemeenten moet men nog aan het idee wennen dat de joden dezelfde rechten hebben als elke andere burger. Voor de joden in Noord-Brabant duurt het nog bijna een jaar voordat het emancipatie-decreet kracht van wet krijgt. Koning Willem I wil, samen met de door de Verlichting beïnvloedde joden, dat de joden zich zoveel mogelijk gaan aanpassen aan de zeden en gewoonten van ons land. De vraag is, of de joden in de Meierij en Oirschot daarna ook daadwerkelijk geassimileerd en geïntegreerd zijn in de Brabantse samenleving. En ze als medeburgers door hun omgeving worden geaccepteerd.

De eerste vermelding van joden in Oirschot dateert uit 1757. Slager David Abrahams woont dan met zijn vrouw en kinderen op de hoek van de Rijkessluisstraat en Kanaalstraat. In 1809 is het aantal joden tot 27 toegenomen. De joodse gemeenschap van Oirschot gaat er van uit dat hun aantal verder zal stijgen. Ze maken plannen voor een eigen synagoge. Deze wordt in 1841 in gebruik genomen. Terwijl in heel oostelijk Noord-Brabant het aantal joden in de tweede helft van de negentiende eeuw groeit, daalt het aantal joden in Oirschot. In 1879 wonen er nog maar 12 joden. Ook in de jaren daarna blijft hun aantal zo klein dat besloten wordt de diensten in de synagoge te beëindigen. In 1905 wordt de laatste dienst gehouden. In 1912 wonen er nog twee joodse gezinnen in Oirschot. Omdat de verwachting is, dat het aantal joden niet groter zal worden wordt de joodse gemeente van Oirschot opgeheven. De joden in Oirschot voegen zich bij de joodse gemeente van Eindhoven.

Foto Eli en Dinie Maas, CC BY 3.0.

In de bossen ten zuiden van Oirschot ligt de joodse begraafplaats. Een eeuw lang, van ca 1800 tot ca 1900, hebben de joden van Oirschot hier hun doden begraven. Nadat de joodse gemeente in Oirschot wordt opgeheven, wordt ook de joodse begraafplaats in 1915 aan de joodse gemeente in Eindhoven overgedragen.

In deze boeiende lezing gaat mevrouw Margrietha Prins-Afman in op de historie van de joden in de Meierij vanaf 1796 waarbij ze speciaal aandacht besteed aan de Joodse gemeenschap in Oirschot.

De lezing is gratis toegankelijk voor leden van de Heemkundekring Oirschot. Ook niet-leden zijn van harte welkom; voor hen geldt een entreebedrag van € 4,-. De lezing start om 20.00 uur in cafe 't Vrijthof in Oirschot.

Herhaalde Oproep Deelname Nieuwe projecten

Hier volgt een herhaalde oproep voor deelname aan een van de vier nieuwe projecten van de Heemkundekring. Tijdens de jaarvergadering presenteerde de voorzitter het actieplan voor 2018, met daarin de volgende vier projecten die de heemkundekring graag wil uitvoeren.

Project Oirschotse bijnamen

Net als in veel dorpen kent ook Oirschot een rijke geschiedenis aan bijnamen voor personen, die op verschillende kunnen worden herleid: naar persoonsnamen, beroepen, bijnamen, scheldwoorden enz.

De projectgroep krijgt als opdracht zoveel mogelijk bekende bijnamen te verzamelen, en te linken aan personen en families. We publiceren de resultaten op de website.

Project Oirschotse huizen, namen en bewoners

Er zijn in het verleden al meerdere inventarisaties gemaakt van huizen, namen en bewoningsgeschiedenis (o.a. in Campinia). Doel van dit project is al deze gegevens bij elkaar te brengen en in één databank onder te brengen (vgl. bijvoorbeeld het huizenregister op www.bossche-encyclopedie.nl)

Project Oog op Oirschot 2.0

Er wordt veel onderzoek gedaan naar en gepubliceerd over facetten van de Oirschotse geschiedenis, maar wat ontbreekt is een recente integrale geschiedschrijving. Er is wel behoefte aan eigentijdse, en vooral actuele documentatie. In dit project willen we de geschiedenis van Oirschot thematisch beschrijven in een reeks publieksvriendelijke publicaties.

Project De bevrijding van Oirschot

In 2019 is het 75 jaar geleden dat Oirschot werd bevrijd, en dat er een einde kwam aan de Tweede Wereldoorlog. Ofschoon er veel over de oorlog is gepubliceerd ontbreekt een totaalbeeld van Oirschot tussen 1940 en 1944. Er is echter veel materiaal aanwezig (ook in ons archief) en er zijn nog ooggetuigen die uit eigen waarneming verslag kunnen doen.

Doel van het project is het documenteren van Oirschot tijdens WOII, en de resultaten daarvan te verspreiden.

Bent u geïnteresseerd in deelname aan een van de bovenstaande projecten? Hebt u informatie of tips die voor de projectgroepen bruikbaar zijn? Of wilt u op een andere manier uw medewerking verlenen? Meld u zich dan bij het secretariaat van de heemkundekring.

Uitgaven en mededelingen

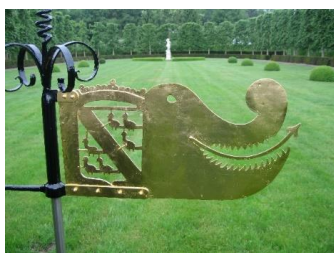
- 1) Onze heemkundekring heeft een facebookaccount. U kunt ons vinden op :

- 2) Wat is er leuker dan informatief bewegend beeld op je internetscherm? Even ontspannen en lekker achterover kijken en luisteren. Op de website van de heemkundekring staan een aantal **video's** voor u klaar: <http://www.deheerlijkheidoirschot.nl/>
- 3) In maart en april organiseren **Regionaal Archief Tilburg, Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) en mr. Erik-Jan Broers (Tilburg Law School, TilburgUniversity)** drie lezingen over rechtspraak vanaf de middeleeuwen, getiteld **Moord en doodslag in het archief. Lezingencyclus 'ter leering ende vermaeck'**. Geïnteresseerden kunnen zich tot en met 1 maart per mail aanmelden via info@regionaalarchieftilburg.nl o.v.v. Moord en doodslag. Deelname is kosteloos (inschrijven kan alleen voor de hele lezingencyclus). De lezingen vinden plaats op: 3 maart van 10.00 tot 12.30 uur (locatie BHIC), 17 maart van 10.00 tot 12.30 uur (locatie Regionaal Archief Tilburg) en 7 april van 10.00 tot 12.30 uur (locatie BHIC)

- 4) Schenking van een **schilderij van Karel Vermeeren** (geschilderd ca. 1939/1940) aan de Heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' door Mieke de Kroon. Karel Vermeeren was naast zijn werk in het onderwijs een verdienstelijk schrijver en schilder. In 2010 werd in Eindhoven een borstbeeld van hem onthuld.
- 5) Onlangs verscheen nr. 1 van jaargang 25 van het heemkundig tijdschrift '**Van den Herd**' van de heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' in de nieuwe huisstijl.
- 6) Zaterdag 24 maart start voor de 3^e keer de **cursus Oirschotlogie**. De cursisten verdiepen zich in zeven zaterdagochtenden weer in: de historie van Oirschot en de Beerzen, religieus- en industrieel erfgoed, landschapsontwikkeling en natuur, architectuur, en dialect en Oirschotse volksverhalen.
- 7) **Met historie naar een groene toekomst:** In de 18e eeuwse Eikehoef op Landgoed Baest vindt eens in de 3 maanden een lezing plaats. De eerste lezing vindt plaats op dinsdag 20 maart 2018 onder de titel: "*Biologische Dynamische landbouw. De aarde behoeden, de mens voeden*". Kosten € 10,- pp. Aanmelden via kantoor@landgoedbaest.nl Voor meer info zie: www.landgoedbaest.nl

Erfgoedcentrum De Ravenpoort

Openingstijden: op maandag- en donderdagavond van 18.30 uur - 21.00 uur.

Er is nog steeds grote behoefte aan gastheren en gastvrouwen, die tijdens de opening de bezoekende leden willen ontvangen. Mocht u geïnteresseerd zijn in dit leuke werk, graag contact opnemen met Marina Pasmans. Ook mensen die graag een poetskarwei op zich willen nemen worden verzocht dit aan Marina door te geven. Dat kan via marinapasmans@hotmail.com (of 0499-574757).

Activiteitenkalender 1^e helft 2018

(Let op: Tussentijdse wijzigingen zijn mogelijk)

Do 15-03-2018	Lezing "Joden in de Meierij en Oirschot" door Margrietha Prins-Afman
Za 24-03-2018	Start cursus "Oirschotlogie"
Do 12-04-218	Lezing: "Het Oirschotse koorgestoelte en zijn maker Jan Borchman" door Christel Theunissen
Za 12-05-2018	Kleine Studiereis naar Oisterwijk "Van kerk naar kerk"